

تدوین الگوی معماری و مدیریتی توسعه پایدار در جهت ارتقاء آگاهی زیست محیطی کودکان

لیلا کاظمی*، شبنم انصاری نژاد

۱- کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، دانشکده هنر و معماری، تبریز، ایران. Leili_ka89@yahoo.com
(نویسنده مسئول)

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بناب، دانشکده علوم انسانی، بناب، ایران.

Sh.ansari@hotmail.com

چکیده

از آنجایی که فعالیت های جوامع تأثیرات مستقیمی بر محیط زیست دارد، بسیاری از برنامه ریزان بر این باورند که تدوین طرح ها و برنامه های خوب با استفاده از مشارکت جامعه محلی امکان پذیر می گردد، از طرفی دیگر کودکان به عنوان کوچکترین اعضای جامعه نقش مهمی برای پایداری محیط زیست می توانند ایفا کنند. آشنایی کودکان با علوم پایه زیست محیطی می تواند روحیه سازگاری و حفاظت از منابع طبیعی را در آنها تقویت کند و حس مسئولیت پذیری را به صورت منطقی در آنان افزایش دهد. مدیریت محیط زیست به دلیل پیوستگی کشورها به یکدیگر به موضوعی بدل شده که نه تنها در سطح ملی و منطقه ای، بلکه به طور جدی در سطح بین المللی مطرح است. محیط زیست تحت تأثیر تمام ابعاد فعالیت های انسانی قرار دارد، لیکن فعالیت های انسانی، خصوصیات جسمی و روانی کودکان در مراحل مختلف رشد، اساس برنامه ریزی فضا و طراحی برای آنان است. این پژوهش به بررسی رابطه بین طراحی، فضای سبز و آگاهی کودکان می پردازد و برای دستیابی به روش کاربردی و تأثیر گذار در ارتقاء کیفیت محیط ساخته شده برای کودکان، از مطالعه رفتار آنان در فضاهای سبز و بررسی تصویر ذهنی آنان از فضای ایده آل، کمک می گیرد. در این مقاله توجه به محیط زیست، جزئی جدایی ناپذیر از مقوله پایداری تلقی شده و تحقق پایداری شهری در نظریه و عمل، با در نظر گرفتن مسأله محیط زیست بررسی شده است. ضرورت پژوهش حاضر از آن روست که با توجه به توان های تاریخی، فرهنگی و طبیعی موجود در کشور، چنانچه مدیریتی پویا در زمینه برنامه ریزی طراحی فضای سبز برای کودکان اعمال نشود، آثار منفی اقتصادی، اجتماعی فرهنگی فراوانی برای ساکنان به همراه خواهد داشت. این تحقیق در پی شناسایی رابطه هدفمند کردن مدیریت با ویژگی های شهرسازی و معماری آن در جهت ارتقاء آگاهی زیست محیطی کودکان است و بازشناسی

امکانات و موانع توسعه فضای سبز در این حوزه را مورد بررسی قرار می دهد و بر توسعه پایدار تأکید دارد. مطالعه حاضر از نوع توصیفی کاربردی است که روش گردآوری اطلاعات و داده ها به صورت میدانی و کتابخانه ای است.

واژگان کلیدی

معماری، مدیریت، کودک، رفتار، فضای سبز، پایداری

۱- مقدمه

در گذشته، انسان مجتمع های زیستی خود را در تطابق با شرایط محیطی و اقلیمی پیرامون خویش ایجاد می کرد و این شیوه عمل کمترین اثر منفی را بر محیط داشته است، اما با افزایش جمعیت، نه تنها از شکل محیط زیست خود پیروی نمی کند، بلکه برای توسعه خود موجب تخریب محیط زیست نیز می شود، این مسائل سبب ناپایداری حیات انسانی و مدنی جوامع شده است [سعیدنیا، ۱۳۷۹: ۲۶]. فراموش شدن پیوند درونی میان معماری و شهرسازی و هدفمند کردن مدیریت فضای سبز، قبل از هرچیز سلامت زندگی و تعامل صحیح بین انسان و محیط در یک کانون زیستی را در معرض تهدید قرار می دهد، این تهدید نه تنها متوجه محیط طبیعی است بلکه سلامت اجتماعی و فرهنگی جامعه را نیز به مخاطره می اندازد. لذا باشناسی این پیوند درونی و بازسازی مجدد مناسبات میان محیط انسان ساخت و محیط طبیعی از طریق معماری و مدیریت هدفمند، در وهله اول به عنوان اقدامی برای تضمین همزیستی انسان و محیط در کنار یکدیگر ضرورت دارد و از سوی دیگر عناصر محیطی و عناصر شهری و معماری از ثروت های محیطی، کالبدی و ملی در جهت توسعه فضای سبز به شمار می روند و عدم باشناسی ویژگی های درونی آنها علاوه بر بی نصیب ماندن از این ثروت ها به نابودی تدریجی آنها منجر خواهد شد [اکبری نامدار و همکاران، ۱۳۹۲].

دخل و تصرف روزافزون انسان در محیط پیرامون با از بین بردن منابع طبیعی مشکلات متعددی را ایجاد کرده است، برای حل این مشکل جامعه جهانی نیازمند مشارکت همگانی برای کاهش آلاینده های محیطی است. لازمه چنین اقدامی آموزش در تمام سطوح اجتماعی، به طور عام و طولانی مدت است، در این بین افزایش میزان آگاهی کودکان از اهمیت حفاظت از محیط زیست و توجه به پایداری در سایه برقراری ارتباط بیشتر و تعامل با فضای سبز حاصل می شود. محیط زیست و منابع طبیعی به عنوان بستر توسعه پایدار، پشتوانه حیات طبیعی و میراث فرهنگی جامعه انسانی به شمار می آید، توسعه پایدار بر اساس توسعه اجتماعی، اقتصادی و محیطی تعریف می شود و بخش مهمی از توسعه اجتماعی را آموزش های طراحی و مهارت ها تشکیل می دهند که باید در ارتباط با ارزش های اجتماعی و منابع محیطی باشد. یکی از راه های مؤثر مقابله با پیامد های منفی توسعه شهری و رشد فن آوری،